

ΕΑΠ 1992-2000: Από τον σχεδιασμό στην υλοποίηση

Hellenic Open University 1992-2000: From Planning to implementation

Αγγελική Κωστοπούλου

Φιλολόγος στο 2^ο Γυμνάσιο Γαλατσίου
angekost@hotmail.com

Abstract

The establishment of the Hellenic Open University is the beginning of the systematic implementation of the Open and Distant Education in Greece.

The attempt to establish the Hellenic Open University was a long lasting one. It took eight years, from 1992 when its establishment was voted and became law (Law 2083/1992) till 2000 when the Hellenic Open University opened its gates to the first 5.000 students, with an immediate stage the issue of law 2552/1997 that regulates the operation of the university.

The target of this article is to present the historical framework and the conditions through which the process of establishment and development of Hellenic Open University took place.

We believe that the investigation and presentation of the hidden sides of the short history of the university, with the help of qualitative research methodology and interviews, is a precondition to understand completely the institution of the Open and Distant Education in Greece and the future orientation of its official authority that is the Hellenic Open University.

Περίληψη

Η ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) σηματοδοτεί τη συστηματική εφαρμογή της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (ΑεξΑΕ).

Η απόπειρα ίδρυσης του ΕΑΠ ήταν μακρόσυρτη και καλύπτει διάστημα οχτώ ετών από την ψήφιση του ιδρυτικού του νόμου το 1992 (ν. 2083/1992) έως και το έτος 2000, όπου το ΕΑΠ ανοίγει τις πύλες του στους πρώτους 5.000 φοιτητές, με ενδιαμέσσο σταθμό τη ψήφιση του νόμου 2552/1997, που διέπει έκτοτε τη λειτουργία του πανεπιστημίου.

Στόχος του άρθρου αυτού είναι να παρουσιάσει το ιστορικό πλαίσιο και τις συνθήκες μέσα στις οποίες η διαδικασία ίδρυσης και ανάπτυξης του ΕΑΠ έλαβε χώρα. Θεωρούμε ότι η ανασκόπηση και η παρουσίαση αθέατων πλευρών της σύντομης ιστορίας του πανεπιστημίου, με τη βοήθεια της ποιοτικής μεθόδου και τη διενέργεια συνεντεύξεων σε βάθος, αποτελεί προϋπόθεση ώστε να κατανοηθεί σε όλο του το εύρος ο θεσμός της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στην Ελλάδα και ο μετέπειτα προσανατολισμός του επίσημου φορέα άσκησής της, που είναι το ΕΑΠ.

Λέξεις- κλειδιά: συνθήκες ίδρυσης ΕΑΠ, συμβολή προσώπων και θεσμών.

1 Εισαγωγή

Η διερεύνηση της κατά Weber (1997), «ιστορικής αιτιότητας», των μοναδικών, δηλαδή, συνθηκών και γεγονότων που οδήγησαν στην ίδρυση του πανεπιστημίου είναι καθοριστική για την κατανόηση της ιστορικής εξέλιξης του, όπως και της συμβολής των ανθρώπων που δραστηριοποιήθηκαν εντός συγκεκριμένου κοινωνικού και ιστορικού πλαισίου, σύμφωνα με μια «ορθολογική, ως προς το σκοπό τους δράση», επιδρώντας έτσι αποφασιστικά στην διαμόρφωση της εξελικτικής πορείας του ΕΑΠ (Weber, 1997).

Η ανάγκη για ανάπτυξη στη χώρα μας πολιτικών για Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση εφορμεί από κοινωνικές, οικονομικές τεχνολογικές και άλλες εξελίξεις που προέκυψαν τις τελευταίες δεκαετίες ως προϊόν ευρύτερης αναδιάρθρωσης της ελληνικής κοινωνίας. Έτσι, αιτήματα όπως η ανάγκη για αύξηση της παραγωγικότητας της χώρας, του εκσυγχρονισμού του πρωτογενή και της ανάπτυξης του τριτογενή τομέα, της εξόδου της Ελληνίδας στην αγορά εργασίας, της εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης ενός δημογραφικά γερασμένου εργατικού δυναμικού, της ενσωμάτωσης των μεταναστών και της ραγδαίας ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών συνηγορούν υπέρ της ανάπτυξης ΑεξΑΕ ιδρυμάτων (Βεργίδης 2004).

Εκτός αυτού, η ίδρυση ενός Ανοικτού και Εξ Αποστάσεως Πανεπιστημίου είχε σαν στόχο να απαντήσει σε ορισμένα χρόνια εκπαιδευτικά προβλήματα της χώρας, τα οποία συνθέτουν την λεγόμενη κρίση στην εκπαίδευση. Πρόκειται για μία κρίση, η οποία προσιδιάζει σε μία κατάσταση, όπου η παροχή εκπαίδευσης είναι περιορισμένη καθώς τα εμπόδια που θέτει το παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι σαφώς περισσότερα συγκριτικά με το εκπαιδευτικό σύστημα άλλων χωρών πιο προηγμένων στον τομέα των εκπαιδευτικών θεσμών και η δομή της δεν ευνοεί την οικονομική αποτελεσματικότητα (Κουστουράκης, 2006· Μαυρογιώργος, 2001^α· Καζαμίας, 1999· Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999).

Εξάλλου, και σύμφωνα με την ανάλυση του Perraton (2000, οπ. αναφ. στο Παπαδημητρίου & Λιοναράκης, 2010α), τα ανοικτά πανεπιστήμια οφείλουν να ανταποκρίνονται σε δύο στόχους: στη συμβολή στην εθνική και οικονομική ανάπτυξη και στη δυνατότητα προσέλκυσης μεγάλου αριθμού φοιτητών.

Κυρίαρχη διάσταση ήταν η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία ώθησε στην ίδρυση του ΕΑΠ μέσα από μια ισχυρή θεσμική και οικονομική υποστήριξη. Κυρίαρχο ιδεολογικό ρεύμα είναι η θεωρία του ανθρωπίνου κεφαλαίου, που θεωρεί την εκπαίδευση επένδυση και όχι κόστος (Καζαμίας, 1999).

Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι το ΕΑΠ ήρθε να καλύψει ένα γενικότερο κενό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα, το οποίο δεν αφορά μόνο την επαγγελματική κατάρτιση αλλά και μορφές εγκαθίδρυσης μιας κοινωνίας της γνώσης, όπου οι προσωπικές επιλογές των συμμετεχόντων γίνονται με κριτήρια όχι μόνο οικονομικά αλλά πρωτευόντως κοινωνικά- προσωπικά (Σιάνου-Κύργιου, 2010). Τέλος, η ίδρυση του ΕΑΠ αποσκοπούσε και σε κάτι άλλο, το οποίο ήταν να εδραιωθεί αυτός ο τρόπος εναλλακτικής μάθησης στην ελληνική κοινωνία και να συνεισφέρει στην μεταρρύθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα (Λυκουργιώτης, 2004· Μαυρογιώργος, 2001α).

Σκοπός του άρθρου αυτού είναι μέσα από την διερεύνηση των απόψεων τριών εκ των πρωταγωνιστών της πορείας ίδρυσης του ΕΑΠ, να παρουσιάσουμε τις συνθήκες ίδρυσής του πανεπιστημίου από την κατάθεση του ιδρυτικού του νόμου (1992) έως και την έναρξη της λειτουργία του, με την εισαγωγή το έτος 2000 των πρώτων φοιτητών του.

Ως προς όλα αυτά θα μας απασχολήσουν μια σειρά από ερωτήματα, που αφορούν την πορεία ίδρυσης και ανάπτυξης του ΕΑΠ και διατυπώνονται ως εξής:

- Ποιες οι δύο φάσεις ίδρυσης του ΕΑΠ;
- Ποιες ενέργειες οδηγούν από τον ιδρυτικό Νόμο 2083/1992 στη σύσταση Διοικούσας Επιτροπής (ΔΕ);
- Ποιες οι αντιδράσεις του πολιτικού-εκπαιδευτικού κόσμου στην είδηση ίδρυσης του ΕΑΠ;
- Ποιος ο ρόλος της ΕΕ στην ίδρυση του ΕΑΠ;
- Ποιος ο ρόλος της ΔΕ και οι δυσκολίες που κλήθηκε να αντιμετωπίσει;
- Ποιό το νομικό και ακαδημαϊκό έργο της ΔΕ;
- Ποια τα πρόσωπα που πρωτοστάτησαν στην ανάπτυξη του ΕΑΠ;

Εξ αυτού, και με σκοπό να απαντήσουμε στα ερευνητικά μας ερωτήματα, έγινε επισκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και διεξήχθησαν εις βάθος συνεντεύξεις βασισμένες σε ημι-δομημένες ερωτήσεις, διά των οποίων συγκεντρώθηκε πραγματολογικό υλικό από τρεις ακαδημαϊκούς που ενεπλάκησαν ενεργά στην ίδρυση του πανεπιστημίου.

Πρόκειται, πρώτον, για τον Αλέξη Λυκουργιώτη, ο οποίος ήταν ο πρώτος διατελέσας πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής. Τον Σπύρο Αμούργη, αντιπρόεδρο της πρώτης ΔΕ και τον Αντώνη Λιοναράκη, καθηγητή ΔΕΠ του ΕΑΠ και σύμβουλο σε θέματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως του τότε υπουργού παιδείας Γεωργίου Παπανδρέου, αλλά και επιστημονικού συνεργάτη της πρώτης ΔΕ.

Η επιλογή αυτών των τριών κρίνεται σημαντική στο βαθμό που θεωρούμε ότι οι προσωπικές τους επιλογές και στάσεις στην πρώτη κρίσιμη περίοδο της ανάπτυξης του ΕΑΠ, περίοδο της πρώτης ΔΕ, διαμόρφωσαν την φιλοσοφία του ιδρύματος.

Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα στην Αθήνα και την Πάτρα στο διάστημα από Ιανουάριο έως τον Μάιο του 2011. Προσδοκούμε ότι η καταγραφή και η ανάλυση των απόψεων αυτών των προσωπικοτήτων θα συμβάλει έτσι ώστε να φωτιστούν άγνωστες πτυχές της πορείας ίδρυσης και ανάπτυξης του ΕΑΠ.

1.1 Περιορισμοί και προβλήματα της έρευνας

Ένα από τα προβλήματα της έρευνας ήταν η έκταση του υπό διερεύνηση θέματος, το οποίο καλύπτει μία ιστορική διαδρομή 8 περίπου χρόνων (1992-200) και για το οποίο δεν υπάρχει εκτεταμένη βιβλιογραφική αναφορά, που να αναφέρεται στα κοινωνικοοικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά δεδομένα της ιστορικής συγκυρίας, μέσα στην οποία ιδρύθηκε και αναπτύχθηκε το καινούριο πανεπιστήμιο. Το κενό αυτό προσπαθήσαμε να το καλύψουμε με την αφηγηματικού χαρακτήρα παρέμβαση των υποκειμένων της συνέντευξής μας, κάτι που εν τέλει θεωρούμε ότι συνεισφέρει στην καταγραφή της ιστορικής πορείας του ΕΑΠ.

Ένας άλλος σημαντικός περιορισμός της έρευνάς μας είναι ότι, λόγω έλλειψης χώρου, δεν εστιάσαμε επαρκώς στις πολιτικές και άλλες εξωγενείς παρεμβάσεις για την ίδρυση του ΕΑΠ. Από αυτή την άποψη, θα είχε ενδιαφέρον η καταγραφή των απόψεων και σκέψεων των πρώην υπουργών (Σιουφλιά, Παπανδρέου, Αρσένη), για τον τρόπο με τον οποίο επέδρασαν στην πορεία του ΕΑΠ, το ρόλο των κομμάτων σε αυτό, των κομματικών και τοπικών σκοπιμοτήτων, την καταλυτική εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.α.

2 Ιστορικό Πλαίσιο

Η καταγραφή και ανάλυση της ιστορικής εξέλιξης του ΕΑΠ έχει μεγάλη βαρύτητα καθώς αποτελεί τη βάση της φυσιογνωμίας του πανεπιστημίου και το υπόβαθρο της

μελλοντικής του εξέλιξης. Σημαίνοντα ρόλο σε αυτή την ανάλυση έχει όχι μόνο η παράθεση γεγονότων αλλά η προσπάθεια ερμηνείας της δράσης συγκεκριμένων ατόμων έτσι ώστε, από μια βεμπεριανή σκοπιά, να κατανοήσουμε μέσα από ερμηνευτικές διαδικασίες τόσο τις αιτιακές συναρτήσεις, που προκάλεσε αυτή τη δράση, όσο και τις συνέπειές της (Weber, 1997).

Η προσπάθεια θεμελίωσης ΑεξΑΕ στην Ελλάδα έλαβε χώρα σε δύο φάσεις.

2.1 Πρώτη προσπάθεια ίδρυσης

Η πρώτη προσπάθεια εγκαθίδρυσης ΑεξΑΕ έγινε με τον Νόμο 2083/1992. Σε αυτή τη φάση ίδρυσης του ΕΑΠ την ευθύνη την είχε το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, που ήταν τότε στην κυβέρνηση, και ο Υπουργός Παιδείας Γιώργος Σουφλιάς.

Επρόκειτο για μία προσπάθεια, η οποία, όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις, χαρακτηρίζεται ανεπιτυχής καθώς ο νομοθέτης απέτυχε να διασφαλίσει το αυτοδιοίκητο του πανεπιστημίου, την αποστολή και τη φυσιογνωμία του ως ένα ανοικτό εκπαιδευτικό φορέα και τη μεθοδολογία του ως ένα εξ αποστάσεως ίδρυμα. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τις βιβλιογραφίες αναφορές (Ηλιού, 1993, 1993α & 1996· Λυκουργιώτης, 2004· Λιοναράκης, 2005· ΕΥΡΩΤΕΚ, χ.χ).

Έτσι, παρά το γεγονός ότι το ΕΑΠ ιδρύεται ως αυτοδιοικούμενο ΝΠΔΔ, ισότιμο προς τα υπόλοιπα ΑΕΙ της χώρας, ουσιαστικά διοικείται από αυτά. Περαιτέρω, ο ορισμός της αποστολής του υπόκειται σε παρερμηνείες καθώς παλινωδεί μεταξύ παροχής επιμορφωτικών προγραμμάτων και ακαδημαϊκών τίτλων σπουδών, ενώ η «εκπαίδευση από απόσταση», ως βασικό χαρακτηριστικό των ΑεξΑΕ ιδρυμάτων, δεν αποτελεί βασική προϋπόθεσή του αλλά ενδεχόμενη εναλλακτική επιλογή.

Αν και αναγνωρίζεται η καλή πρόθεση του νομοθέτη, προκύπτει ότι το άρθρο 27 αποτελούσε μια βιαστική και πρόχειρη προσπάθεια εισαγωγής της ΑεξΑΕ στην Ελλάδα χωρίς τη σωστή προετοιμασία και τον ανάλογο σχεδιασμό, που θα προϋπέθετε ένα τέτοιο εγχείρημα. Αξιοσημείωτο είναι ότι αν και εκείνη την περίοδο υπήρχε ένας μακρόσυρτος διάλογος για την παιδεία («Εθνικός Διάλογος για την Παιδεία») δεν υπήρχε καμία αναφορά για την ανοικτή εκπαίδευση στη χώρα. Αντιθέτως, το ΕΑΠ εμφανίζεται να εισάγεται στην εκπαιδευτική ζωή της χώρας εντελώς ξαφνικά και χωρίς καμία πρότερη ουσιαστική προετοιμασία και ζύμωση. Από τις συνεντεύξεις πληροφορούμαστε ότι η πρώτη αυτή προσπάθεια ίδρυσης του ΕΑΠ έγινε ύστερα από υιοθέτηση του Γ. Σουφλιά πρότασης του συμβούλου του κ. Λαμπρόπουλου, ο οποίος γνωρίζοντας το Ανοικτό Βρετανικό Πανεπιστήμιο πρότεινε την εισαγωγή του θεσμού και στην Ελλάδα.

Χωρίς να παραγνωρίζονται τα θετικά του νόμου, το βασικότερο των οποίων, όπως αναφέρει ο Α. Λυκουργιώτης, είναι η εισαγωγή της ΑεξΑΕ στην χώρα, οι αντιφάσεις, η ατολμία, η έλλειψη κύρους και ο ελλιπής προσανατολισμός του νόμου τον κατέστησαν, όπως έδειξε και η ιστορία, θνησιγενή. Αν και το προεδρικό διάταγμα με το οποίο θα ορίζονταν η δομή και η λειτουργία του πανεπιστημίου δεν εκδόθηκε ποτέ, έτσι ώστε να μπορέσουμε εκ των πραγμάτων να αξιολογήσουμε το όλο εγχείρημα, η πολύ επιτυχημένη αργότερα προσπάθεια ίδρυσης του ΕΑΠ με το νόμο 2552/1997 δεν μας επιτρέπει να αμφιβάλουμε για την αναγκαιότητα της ματαίωσης αυτής της πρώτης προσπάθειας.

2.2 Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και η υποδοχή του καινούριου πανεπιστημίου

Από την έρευνα προκύπτει ότι οι αντιδράσεις παρέμειναν υποτονικές καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας ίδρυσης του ΕΑΠ ενώ απουσίαζε ο δημόσιος διάλογος και η κοινωνική διαβούλευση για το υπό ίδρυση πανεπιστήμιο.

Αυτό που αντιλαμβάνεται κανείς από τη συζήτηση στο αρμόδιο τμήμα της βουλής το Σεπτέμβριο του 1992, κατά την περίοδο της πρώτης νομοθετικής απόπειρας (ν. 2083/1992), ήταν ο φόβος πολλών ομιλητών, ότι δια μέσου του ΕΑΠ προωθείται η ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα (πρακτικά βουλής, 1992).

Περαιτέρω, και εάν εξαιρέσουμε δύο άρθρα της Ηλιού (1993 & 1993α) στο περιοδικό *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, η οποία άσκησε δριμεία κριτική στο «προβληματικό» άρθρο 27 του Νόμου 2083/92, δεν υπήρχαν σοβαρές αντιδράσεις και προπάντων επιχειρήματα για τα υπέρ ή τα κατά της ίδρυσης του πανεπιστημίου, όχι μόνο στην πρώτη, αλλά ούτε και στην δεύτερη φάση ίδρυσης του ΕΑΠ.

Ουδέτερη ως και αδιάφορη στάση κράτησε και το ακαδημαϊκό προσωπικό της χώρας, το οποίο και αυτό δεν αντέδρασε ή αντέδρασε υποτονικά στην λειτουργία Ανοικτού Πανεπιστημίου, καθώς θεώρησε ότι το ΕΑΠ δεν θα μπορούσε επουδενεί να αποτελέσει μια εναλλακτική εκπαιδευτική πρόταση που να αντανάκλα του κύρους των συμβατικών πανεπιστημίων. Το σχετικό ενδιαφέρον εξέλειπε και από τον τύπο της εποχής, ο οποίος αρκέστηκε στη δημοσίευση ανακοινώσεων και χρονοδιαγραμμάτων για την υπό ίδρυση πανεπιστήμιο και καθόλου δεν φιλοξένησε κείμενα γνώμης και παρέμβασης που θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν τη δημόσια συζήτηση και να εγκαινιάσουν έναν ανοικτό και γόνιμο διάλογο στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και της ανάγκης ύπαρξης ή μη ΑεξΑΕ στην Ελλάδα (Λιοναράκης, 1999).

Σημαντική της απουσίας ουσιαστικού διαλόγου είναι η μαρτυρία του Α. Λιοναράκη στη συνέντευξη που μας παραχώρησε, σύμφωνα με την οποία η μόνη συζήτηση σχετικά με το ΕΑΠ, την εποχή εκείνη, αφορούσε την έριδα διαφόρων πόλεων για την έδρα του πανεπιστημίου.

Έτσι, η καχυποψία και το μαχητικό πνεύμα που συνήθως συνοδεύει κάθε προσπάθεια εκπαιδευτικής αλλαγής στις χώρα μας, στην περίπτωση του ΕΑΠ εξέλειπε παντελώς. Αυτό ενδεχομένως και να βοήθησε έτσι ώστε να μην πυροδοτηθούν αντιδράσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να πλήξουν καίρια το ίδρυμα στα πρώτα του βήματα.

Από την άλλη, κρίσιμος παράγοντας στην ίδρυση του καινούργιου πανεπιστημίου ήταν η ισχυρή θεσμική και οικονομική υποστήριξη της ΕΕ. Χρησιμοποιώντας, την κατά Weber (Giddens, 1993· Weber, 1997· Τερλεξής, 1998) έννοια της «ιστορικής αιτιότητας» κατανοούμε ότι για την ίδρυση του ΕΑΠ κυρίαρχη ήταν η θεσμική διάσταση της εκπαιδευτικής πολιτικής της ΕΕ, με την οποία προωθούσε την επέκταση της τριτοβάθμιας και δια βίου εκπαίδευσης στα κράτη μέλη. Ο προσανατολισμός αυτός της ΕΕ έχει υπόβαθρο τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, σύμφωνα με την οποία η οικονομική ανάπτυξη αλλά και η «ίδια η επιβίωση των εθνών» στο σύγχρονο κόσμο εξαρτάται από την ορθή και αποτελεσματική χρήση του «ανθρώπινου κεφαλαίου», δηλαδή, του διανοητικού πλούτου που διαθέτει η κάθε χώρα. Αυτό που διασφαλίζει τις διανοητικές πηγές πλούτου είναι η εκπαίδευση, η οποία κατά αυτόν τον τρόπο αποτελεί μια επένδυση με μελλοντική απόδοση (Φραγκουδάκη, 1985).

Το ΕΑΠ είναι ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα, που ανταποκρίνεται στη Στρατηγική της Λισσαβόνας, η οποία θέτει το ανθρώπινο δυναμικό κάθε κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ύψιστης σημασίας προτεραιότητα, έτσι ώστε η

προσφερόμενη εκπαίδευση να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση του εθνικού εισοδήματος (Καζαμιάς, 1999).

Κατά αυτό τον τρόπο, οι πολιτικές που εφαρμόζονται αποσκοπούν στην αναβάθμιση των Συστημάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες προωθούνται με την Σύνοδο Κορυφής των Υπουργών Παιδείας που πραγματοποιήθηκε στη Μπολόνια το 1999, στην Πράγα το 2001, στο Βερολίνο το 2003 και στο Μπέργκεν το 2005. Η βελτίωση και αναβάθμιση της ποιότητας της Ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης, στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται και η λειτουργία των Ανοικτών Πανεπιστημίων οδηγεί, σύμφωνα με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην οικονομική ανάπτυξη και την ατομική ευημερία. Το ΕΑΠ, σύμφωνα με αυτή την οπτική, ιδρύθηκε για να συμβάλει στην εξειδίκευση και στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Η υποστήριξη της ΕΕ ήταν καθοριστική και για ένα επιπλέον λόγο: Οι εκπαιδευτικές αλλαγές που εισάγονται από το ευρωπαϊκό στο εθνικό επίπεδο γίνονται αποδεκτές στη χώρα μας μέσα από τη διαδικασία του «ευρωπαϊκού», σύμφωνα με τον όρο του Μαυρογιώργου, «πανοπτισμού», έννοια που παραπέμπει στον ολοκληρωτικό εκ των άνω έλεγχο της εκπαιδευτικής αλλαγής, η οποία πολλές φορές υλοποιείται με τρόπο μηχανιστικό (Μαυρογιώργος 2001). Από αυτή την άποψη, η χώρα ήταν υποχρεωμένη να νομοθετήσει, καθώς δεσμευόταν από τα ευρωπαϊκά κείμενα, τα οποία ευνοούσαν πολιτικές δια βίου εκπαίδευσης και ανάπτυξης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που θα παρέχουν σπουδές σε ενήλικες από απόσταση, ενώ για το σκοπό αυτό υποστηρίχτηκε με αθρόες χρηματοδοτήσεις. Έτσι, το ΕΑΠ υποστηρίχθηκε, κατά την κρίσιμη περίοδο της προετοιμασίας του και σε μια εποχή που η χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό ήταν περιορισμένη, από το Β' ΚΠΣ από το 1997-1999 (ΕΠΕΑΕΚ Ι), καθώς και από το Γ' ΚΠΣ το 2000 (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ) (Λυκουριώτης, 2004).

Συμπερασματικά, η έλλειψη, από τη μία, δημόσιου διαλόγου αφαιρέσε επιχειρήματα, ιδέες και προτάσεις, τα οποία αναμφισβήτητα θα εμπλούτιζαν την διαδικασία διαμόρφωσης της ΑεξΑΕ στη χώρα, από την άλλη θα πρέπει να επισημανθεί η δυσκολία των εκπαιδευτικών φορέων του τόπου να δείξουν διάθεση συναίνεσης και προσαρμογής σε νέα παιδαγωγικά δεδομένα. Από τα παραπάνω, προκύπτει το εξής παράδοξο: Το ΕΑΠ αν και εισήχθη στην εκπαιδευτική ζωή του τόπου «ως μια δροσερή, ακίνδυνη, και άγευστη για το εκπαιδευτικό κατεστημένο προσπάθεια», ως μια άνωθεν από την ΕΕ επιβολή (Λιοναράκης, 1999: 3), εν τέλει ήρθε να αμφισβητήσει μια σειρά από παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά θέματα, να θίξει παγιωμένες αντιλήψεις και να διαμορφώσει ένα καινούριο εκπαιδευτικό περιβάλλον (Μαυρογιώργος 2001α).

2.3 Δεύτερη προσπάθεια ίδρυσης

Η δεύτερη προσπάθεια ίδρυσης του ΕΑΠ επανεκινεί το 1994, μετά από την καθοριστική παρέμβαση του τότε υπουργού παιδείας, Γ. Α. Παπανδρέου, και ολοκληρώνεται το 1997 με την ψήφιση του Ν. 2552/97. Χαρακτηριστικό αυτής της δεύτερης προσπάθειας ήταν ο μεθοδικός και οργανωμένος τρόπος που οι εμπλεκόμενοι χειρίστηκαν την υπόθεση ΑεξΑΕ στην Ελλάδα.

2.4 Η συμβολή των προσώπων στην υπόθεση ίδρυσης του ΕΑΠ

Εκτός από τη συμβολή του Γ. Σουφλιά, ο οποίος, όπως επισημαίνει ο Α. Λυκουργιώτης στη συνέντευξή του, ήταν αυτός που εκκινεί τη διαδικασία ίδρυσης Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ελλάδα, στη συνέχεια υπήρξαν και άλλα πρόσωπα με καθοριστικό ρόλο στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του ΕΑΠ.

Πρώτα απ' όλα πρόκειται για τον μετέπειτα υπουργό παιδείας Γ. Α. Παπανδρέου, ο οποίος έχοντας επιρροές από ανοικτά ιδρύματα του εξωτερικού, ήταν αυτός που στην ουσία, όπως αναφέρεται στις συνεντεύξεις, ίδρυσε το ΕΑΠ. Η συμβολή του αποτιμάται σε δύο επίπεδα. Πρώτον, στην προσεχτική επιλογή προσώπων, στα οποία ανέθεσε την ανάπτυξη του ΕΑΠ και στο ότι, κατά δεύτερον, άφησε σε αυτά τα πρόσωπα ελεύθερο χώρο δράσης (Κουστουράκης, 2006).

Θετικά αποτιμάται και το έργο του Γ. Αρσένη, επί της υπουργίας του οποίου ψηφίστηκε ο Νόμος 2552/1997, αλλά και της συζύγου και συμβούλου του Λ. Κατσέλη. Η τελευταία με τις εποικοδομητικές της παρεμβάσεις επί του νομοσχεδίου βοήθησε στην προσαρμογή του νόμου στην ελληνική πραγματικότητα καθώς ο νόμος που κατατέθηκε επί υπουργίας Γ. Παπανδρέου ήταν θεματοκεντρικός, δηλαδή έδινε έμφαση στις θεματικές ενότητες και όχι στα προγράμματα σπουδών που τελικά επικράτησαν.

Καθοριστική συμβολή για την ανάπτυξη του ΕΑΠ είχε ο πρώτος πρόεδρος της ΔΕ και πρώην πρύτανης του πανεπιστημίου Πατρών Α. Λυκουργιώτης. Αναφέρεται, στις συνεντεύξεις, ως η πιο κατάλληλη επιλογή έτσι ώστε να φέρει σε πέρας το εγχείρημα της ΑεξΑΕ στην Ελλάδα. Νους οργανωτικός και άτομο με θετική αύρα κατάφερε να συστρατεύσει όλους τους εμπλεκόμενους προς την εκπλήρωση του κοινού στόχου, που ήταν η ίδρυση ενός καινούριου και καινοτόμου πανεπιστημίου εκ του μηδενός, κρατώντας τη συνεργασία μεταξύ των μελών της ΔΕ σε άριστο επίπεδο.

Αρωγός του σε αυτή την προσπάθεια ο Σ. Αμούργης, ο οποίος μετέφερε την εμπειρία της Αμερικής πάνω σε ζητήματα εκπαίδευσης. **Τέλος, από τους συμβούλους-συνεργάτες της ΔΕ, σημαντικό ρόλο είχαν οι Α. Λιοναράκης και Α. Κόκκος. Ο πρώτος με γνώσεις στα ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης, από την θητεία του στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Μ. Βρετανίας, αρχικά σύμβουλος του τότε υπουργού παιδείας σε θέματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και συντάκτης ενός πρώτου σχεδίου για την ανάπτυξη του ΕΑΠ, και ο δεύτερος με εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων, συμμετείχαν σε όλες τις συνεδριάσεις της ΔΕ κατευθύνοντας τα μέλη της με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε το ΕΑΠ, κατά την ολοκλήρωσή του, να είναι απολύτως συμβατό με αυτό που αντιπροσωπεύουν τα ανοικτά συστήματα εκπαίδευσης από απόσταση.**

Οι δράσεις των παραπάνω προσωπικοτήτων οδήγησαν στην ανάπτυξη και διαμόρφωση του ΕΑΠ ως καινοτόμου και εναλλακτικού εκπαιδευτικού ιδρύματος, όπως το γνωρίζουμε μέχρι σήμερα. Όπως υποστηρίζει ο Weber, η κατανόηση της δράσης των ατόμων είναι αυτή, που ενταγμένη στην κοινωνικοιστορική πραγματικότητα, μας βοηθά να ερμηνεύσουμε τη συμβολή της ανθρώπινης προσωπικότητας στην εξέλιξη του κοινωνικού φαινομένου και συγκεκριμένα, στην περίπτωση μας, στην καταγραφή της ιστορικής εξέλιξης της ΑεξΑΕ στη χώρα μας (Weber, 1997).

2.5 Ενέργειες και νομικά κείμενα

Όλες οι ενέργειες που έγιναν κατά τη δεύτερη φάση ίδρυσης του ΕΑΠ, από τα τέλη του 1994 μέχρι και το τέλος του 1997 συντείνουν στην δημιουργία ενός σύγχρονου Ανοικτού Πανεπιστημίου στα πρότυπα του Βρετανικού.

Δύο διεθνείς συναντήσεις (11/1994 & 2/1995) και με μία προπαρασκευαστική επιτροπή (8/2/1995) οδηγούν την ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας στην ψήφιση του νόμου 2327/1995, ο οποίος ορίζει ότι η διοίκηση του πανεπιστημίου θα ασκείται από επταμελή ΔΕ. Η μεταβατική αυτή νομοθετική παρέμβαση είναι σημαντική, καθώς δίνει στο πανεπιστήμιο ανεξάρτητη διοίκηση κάτι που, όπως αναφέρει ο Α.

Λυκουργιώτης, ήταν βασική προϋπόθεση για να μπορέσει το ΕΑΠ να εισάγει στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα τις ανατροπές που προσδοκούσε.

Η ΔΕ αρχίζει τις εργασίες της στις 7/11/1995 και είχε σαν στόχο την νομική, ακαδημαϊκή και υλικοτεχνική ανάπτυξη του πανεπιστημίου.

Σημαντικά νομικά κείμενα στην πορεία υλοποίησης του νομοθετικού έργου ήταν πρώτον, η πρόταση για προεδρικό διάταγμα του Α. Λιοναράκη, που διατυπώθηκε το 1995, με την οποία αποτυπώνονται για πρώτη φορά γραπτώς οι στόχοι και οι σκοποί του καινούριου πανεπιστημίου. Δεύτερον, το εισηγητικό κείμενο του πρώτου προέδρου της ΔΕ Α. Λυκουργιώτη, το οποίο κατέθεσε στην πρώτη συνεδρίαση της επιτροπής (7/11/1995). Πρόκειται για το αφετηριακό νομικό κείμενο πάνω στο οποίο εργάστηκαν τα μέλη και οι ειδικοί συνεργάτες της Δ.Ε. με σκοπό να διαμορφώσουν το τελικό σχέδιο νόμου. Και τρίτον, το τελικό σχέδιο νόμου συνοδευόμενο από εισηγητική έκθεση, που κατατέθηκε προς ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων το Φεβρουάριο του 1996, το οποίο ήταν ένα λεπτομερές νομοθετικό κείμενο που δεν απαιτούσε τη συμπληρωματική έκδοση ΠΔ (Ηλιού, 1996).

Ωστόσο, το κείμενο αυτό δεν έγινε αποδεκτό από υψηλόβαθμο στέλεχος του Υπουργείου Παιδείας, κάτι που οδήγησε στην έναρξη πλήθους διαβουλεύσεων μεταξύ της πολιτικής ηγεσίας και του προέδρου της ΔΕ για την προσαρμογή του κειμένου, οι οποίες μαζί με τις πολιτικές εξελίξεις (διάλυση Βουλής λόγω Εκλογών στις 22 Σεπτεμβρίου 1996) καθυστερούν την υποβολή και ψήφιση του Σχεδίου Νόμου.

Από το σχέδιο Νόμου (2/1996) μέχρι και το τελικό κείμενο, που αποτέλεσε το νόμο του 1997, επήλθαν αρκετές αλλαγές ως προς το πλείστον νομοπαρασκευαστικού χαρακτήρα. Η σημαντικότερη ήταν ότι εξαλείφθηκε η πρόβλεψη για το Α.Σ.Ε.Α.Π. (Ανώτατο Συμβούλιο του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου), ενός σώματος που θα συγκροτούνταν από προσωπικότητες και θα είχε θεσμικό έλεγχο επί του ΕΑΠ. Σημαντικές ήταν, επίσης, οι παρεμβάσεις επί υπουργίας Γ. Αρσένη ως προς την ακαδημαϊκή λειτουργία του ΕΑΠ, οι οποίες ωστόσο, αν και στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι νόθευσαν την αποστολή του ΕΑΠ (Κουστουράκης 2006), εντούτοις όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις, προσάρμοσαν τη λειτουργία του πανεπιστημίου στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Η ΔΕ εργάστηκε εντατικά επάνω σε αυτά τα κείμενα, και παρά τις γόνιμες διαφωνίες που είχε κατά καιρούς και παρά τις όποιες αλλαγές επιβλήθηκαν, ως προς το πλείστον, από την καινούρια διοίκηση του Υπουργείου Παιδείας στο υποβληθέν σχέδιο νόμου, κατάφερε και συνέθεσε τις απόψεις της σε ένα νομοθετικό κείμενο, που έμεινε στην ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης ως ο Νόμος 2552 του 1997, ο οποίος διέπει τη λειτουργία του ΕΑΠ.

3 Η συμβολή της ΔΕ και οι δυσκολίες στην ανάπτυξη του ΕΑΠ

Από τις συνεντεύξεις προκύπτει ότι η συμβολή της ΔΕ στην ανάπτυξη του ΕΑΠ είναι καθοριστική. Παρά τις δυσκολίες από την έλλειψη πόρων και προσωπικού η ΔΕ έφερε σε πέρας το δύσκολο έργο της. Έργο νομοθετικής, ακαδημαϊκής και υλικοτεχνικής ανάπτυξης του πανεπιστημίου. Η φιλοσοφία της και η ικανότητά της αντικατοπτρίζει την φιλοσοφία και την ικανότητα των μελών της, τα οποία εργάστηκαν σε ένα άριστο και συναινετικό κλίμα για την ευόδωση των στόχων. Στην ερευνητική μελέτη του Κουστουράκη (2006), άλλωστε, διαπιστώθηκε ότι η συλλογική-συνεργατική δράση της ΔΕ συνετέλεσε στην άρτια διαμόρφωση της εκπαιδευτικής και επιστημονικής φυσιογνωμίας του ιδρύματος.

Οι **δυσκολίες** που κλήθηκε να ξεπεράσει, όπως επισημαίνει ο Α. Λυκουργιώτης, ήταν δυσκολίες που απέρρεαν από το αρχικώς **ισχύον νομοθετικό πλαίσιο** που κλήθηκε να δράσει, την έλλειψη υποδομών και την έλλειψη ανθρώπινου εξειδικευμένου δυναμικού. Αλλά και δυσκολίες που απέρρεαν από την **πολιτική αστάθεια** της εποχής, τον κομματικό ανταγωνισμό, που υπονόμευε το έργο της και μιας υποβόσκουσας ακαδημαϊκής αντίθεσης, που ωστόσο ποτέ δεν έλαβε ορατές και επικίνδυνες διαστάσεις. Εκ του αποτελέσματος το έργο της ΔΕ χαρακτηρίζεται απολύτως επιτυχημένο.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται ότι η πρώτη προσπάθεια ίδρυσης του ΕΑΠ στηρίχθηκε σε ένα μικρό άρθρο, το άρθρο 27, το οποίο εισήγαγε την ΑεξΑΕ στην Ελλάδα με τρόπο δειλό και αντιφατικό, ενώ παρέπεμπε σε προσεχή προεδρικό διάταγμα τον καθορισμό της φυσιογνωμίας, της δομής και της λειτουργίας του πανεπιστημίου. Αντιθέτως, ο Νόμος του 2007 ήταν ένας νόμος, όπως αναφέρεται στις συνεντεύξεις, αυτοτελής με έντονη καινοτομική απόχρωση. Στην πρώτη προσπάθεια είχαμε μια **«αυστηρά υπουργοκεντρική κι επείγοντος χαρακτήρα πολιτική κίνηση, ως προσπάθεια εναγώνιας προσαρμογής στην κοινοτική πραγματικότητα με παράλληλη στόχευση στην απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων»** (Κουστουράκης, 2006: 48). Αντιθέτως, στη δεύτερη φάση έχουμε μια συλλογική προσπάθεια για την κατάρτιση του Νόμου από **πρόσωπα που επιλέχθηκαν για αυτό το σκοπό και που έδρασαν συλλογικά, αυτόνομα και ανεξάρτητα στο πλαίσιο της ΔΕ.**

4 Σχέδιο ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Από την παρουσίαση της α' φάσης ανάπτυξης του ΕΑΠ (1996-2000), δύναται κανείς να διαπιστώσει ότι πρόκειται για μία κρίσιμη περίοδο στην εξελικτική πορεία του πανεπιστημίου, καθώς είναι η περίοδος όπου τίθενται οι βάσεις διαμόρφωσής του.

Παράλληλα με τη νομοθετική δράση, εκπονήθηκε σχέδιο ακαδημαϊκής ανάπτυξης του πανεπιστημίου, το οποίο κάλυπτε την περίοδο 1996-2000. Η επιλογή των προγραμμάτων σπουδών, ως επιστέγασμα της ακαδημαϊκής ανάπτυξης αλλά και της όλης προσπάθειας ίδρυσης του πανεπιστημίου έγινε με τη μέγιστη προσοχή. Για το λόγο αυτό ακολουθήθηκαν εννέα διεθνώς αποδεκτά κριτήρια. Το πρώτο και βασικότερο κριτήριο ήταν η μέριμνα για τη συμβατότητα των προγραμμάτων με την εξ αποστάσεως διδασκαλία και αξιολόγηση. Άλλα κριτήρια αφορούσαν τη σύμμετρη ανάπτυξη, τη μορφωτική αναγκαιότητα, τη νεωτερικότητα, τη διεπιστημονικότητα των υπό επιλογή προγραμμάτων σπουδών αλλά και την αποφυγή της αλληλοεπικάλυψης με προγράμματα άλλων πανεπιστημίων. Τέλος, η προσφυγή στην εμπειρία ξένων πανεπιστημίων και σε επαρκή αριθμό άρθια καταρτισμένων επιστημόνων ήταν βασικά κριτήρια για την υποστήριξη της ακαδημαϊκής ανάπτυξης του πανεπιστημίου (Λυκουργιώτης, 1998-99).

Αναλογιζόμενοι την πρώτη αυτή φάση ακαδημαϊκής ανάπτυξης του ΕΑΠ (1996-2000) και την προετοιμασία του για τη μαζική εισαγωγή φοιτητών κατανοούμε ότι το ΕΑΠ **σχεδιάστηκε να αντεπεξέλθει και να καλύψει την μεγάλη ζήτηση για σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ένα ευρύ φάσμα ηλικιών συμπολιτών μας, οι οποίοι ήταν αποκλεισμένοι από τα συμβατικά πανεπιστήμια.** Διαπιστώνεται ότι η ίδρυση και ανάπτυξη ενός πανεπιστημίου μαζικής εκπαίδευσης και καινοτόμας αντίληψης, εκ του μηδενός, δεν ήταν εύκολο εγχείρημα, αποτέλεσε όμως μια καθόλα επιτυχή προσπάθεια, η οποία ήρθε να καλύψει ένα μεγάλο εκπαιδευτικό κενό, που το είχε ανάγκη η ελληνική κοινωνία.

Συμπερασματικά, να επισημάνουμε ότι για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του ΕΑΠ η ΔΕ έδρασε σύμφωνα με συγκεκριμένο πλάνο. Σύμφωνα με την μελέτη της ΕΥΡΩΤΕΚ αυτό,

διαφαίνεται αφ' ενός από την εκπόνηση των διαφόρων Σχεδίων και αφ' έτερου από τη σύνταξη του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου Ανάπτυξης μόλις το 1995, όταν τα υπόλοιπα συμβατικά Ακαδημαϊκά Ιδρύματα της Ελλάδας, μετά δέκα περίπου χρόνια, το έτος 2007 υποχρεούνται προς την κατεύθυνση αυτή δια του Ν. 3549/2007 (ΕΥΡΩΤΕΚ, χ.χ.: 330).

5 Σύνοψη

Η ίδρυση του ΕΑΠ σηματοδοτεί την προσπάθεια προσαρμογής της χώρας στις κοινωνικό-οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις αλλά και την προσπάθεια αναμόρφωσης και τροποποίησης όλου του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος, όπως το γνωρίζαμε μέχρι πρόσφατα, έτσι ώστε να αμβλυνθούν τα προβλήματα αποκλεισμού και μορφών υπο-εκπαίδευσης, που ενυπάρχουν στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Κυρίαρχη διάσταση στην προσπάθεια ίδρυσης Ανοικτού και εξ Αποστάσεως Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Ελλάδα είναι η ανάγκη εναρμόνισης της χώρας με τις στρατηγικές εκπαίδευσης της ΕΕ, οι οποίες ευνοούσαν την ανάπτυξη δια βίου και εξ αποστάσεως ιδρυμάτων εκπαίδευσης στα κράτη μέλη. Ως προς αυτό, κυρίαρχη ιδεολογική διάσταση είναι η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου, σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση δύναται να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της αποδοτικότερης αξιοποίησης των ανθρωπίνων δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

Η πρώτη φορά που τέθηκε στην Ελλάδα το ζήτημα της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης ήταν το 1992 με το νόμο 2083/1992 του τότε Υπουργού Παιδείας Γ. Σουφλιά. Αν και ο νόμος αυτός εισήγαγε την ΑεξΑΕ στη χώρα και εξ αυτού θεωρείται σημαντικός, ωστόσο δεν κατάφερε να προωθήσει περαιτέρω και να καταστήσει λειτουργικό το υπό ίδρυση πανεπιστήμιο καθώς από αυτόν εξέλειπε το όραμα και η τόλμη, που απαιτούσε η θεμελίωση ενός διαφορετικού και εναλλακτικού εκπαιδευτικού θεσμού, όπως το ΕΑΠ.

Το ΕΑΠ ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί κάτω από τις πρόνοιες του νόμου 2552/1997 ως ένα πλήρως αυτοδιοικούμενο και αυτοτελές τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Σημαντική είναι εδώ η αποφασιστικότητα που επέδειξαν οι Υπουργοί Παιδείας Γ. Παπανδρέου, ο οποίος είναι αυτός που ανακινεί το 1994 εκ νέου τη διαδικασία δημιουργίας Ανοικτού Πανεπιστημίου στη χώρα, και ο Γ. Αρσένης, επί της υπουργίας του οποίου ψηφίστηκε ο νόμος 2552/1997.

Η δεύτερη αυτή νομοθετική απόπειρα ίδρυσης του ΕΑΠ διέφερε από την πρώτη τόσο ως προς το σχεδιασμό και την προετοιμασία, όσο και ως προς την αυτοτέλεια και την καινοτομία του νομοθετικού κειμένου. Δεν είχε την «υπουργοκεντρική κι επείγοντος χαρακτήρα πολιτική κίνηση» που εκφράστηκε με το άρθρο 27 (Κουσουράκης, 2006). Αντιθέτως, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του ΕΑΠ τη δεύτερη φορά ανατίθεται σε προσωπικότητες με γνώση πάνω στην εκπαίδευση, οι οποίες έδρασαν συνεργατικά και με σχέδιο έχοντας την έγνοια ουσιαστικής και όχι τυπικής οργάνωσης και λειτουργίας του ΕΑΠ, θέτοντας το πανεπιστήμιο, μετά από μια εντατική προετοιμασία πέντε ετών, σε λειτουργία εντός προκαθορισμένου χρόνου και με ακριβή συντονισμό.

Αν και το ΕΑΠ εισήχθη στην εκπαιδευτική ζωή της χώρας εντελώς αθόρυβα και χωρίς πρότερη κοινωνική ζύμωση παρ' όλα αυτά απέκτησε αμέσως μια ρηξικέλευθη και ευέλικτη δομή όσον αφορά στη διαχείριση της ακαδημαϊκής και διοικητικής του

φιλοσοφίας, διασφαλίζοντας έτσι την δυνατότητα ορθολογικής σταδιακής ανάπτυξής του.

Βιβλιογραφία

- Βεργίδης, Δ. (2004). Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα: Προβλήματα και Δυσλειτουργίες. Στο: Brown, Sally (Επιμ.), *Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων 1ο Συνέδριο 2004* (σελ.55-72). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- ΕΥΡΩΤΕΚ, (χ.χ.). *Μελέτη αξιολόγησης Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Ενδιάμεσο Παραδοτέο*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/117>
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (1992), Ο Νόμος για το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄, άρθρο 27, Τεύχος πρώτο, αριθμός φύλλου 159, Αθήνα, 21 Σεπτεμβρίου 1992.
- Giddens, A.(1993). *Πολιτική και Κοινωνιολογία στη Σκέψη του Max Weber*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Ηλιού, Μ. (1993). Ένα Ανύπαρκτο Πανεπιστήμιο -ΕΑΠ. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 71, 19-21.
- Ηλιού, Μ. (1993α). Ελληνικό Ανοικτό Παίγνιο (ή λογοπαίγνιο)-ΕΑΠ. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 70, 19-24.
- Ηλιού, Μ. (1996). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: ένα στοίχημα που πρέπει να κερδηθεί. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 88, 24-26.
- Καζαμίας, Α. (1999). Η Παγκόσμια Κρίση στην εκπαίδευση : Εννοιολογικές Διασαφηνίσεις και Προβληματισμοί. Στο: *Παγκόσμια κρίση και εκπαίδευση* (σελ.14-42). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κουστουράκης, Γ. (2006). Η προσπάθεια διαμόρφωσης του πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σελ. 42-77). Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: Συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις. Στο: *Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Ελλάδας (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε).
- Λιοναράκης, Α., & Λυκουργιώτης, Α. (1998-1999). Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση. Στο: Δ. Βεργίδης, Β. Μακράκης & Χ. Ματραλής, *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες*. Τόμος, Α΄ (σελ. 19-35). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Λυκουργιώτης, Α. (1998-1999). Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στο: Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Β. Μακράκης & Χ. Ματραλής, *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Θεσμοί και λειτουργίες*. Τόμος, Α΄ (σελ. 125-142). Πάτρα: ΕΑΠ
- Λυκουργιώτης, Α. (2004), *Πεπραγμένα της Διοικούσας Επιτροπής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου για την περίοδο 1995 – 2004*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2001). *Σχολείο:Διδασκαλία και Αξιολόγηση*. Τόμος Α΄. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φιλοσοφίας- Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας, Τομέας Παιδαγωγικής.
- Μαυρογιώργος, Γ. (2001α). *Από το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση του ΕΑΠ: μια δύσκολη μετάβαση*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://edu4adults.blogspot.com/2012/01/blog-post_09.html#axzz1lAPUU2FB (3/1/2011)
- Νόμος 2552/1997, (24/12/1997) Φ.Ε.Κ. 266 Α, *Ιδρυτικός Νόμος Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου*.
- Παπαδημητρίου, Δ., & Λιοναράκης, Α. (2010α). Ο ρόλος του Καθηγητή-Συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξης του στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. *Open Education*, 6 (1&2), 106-122.
- Σιάνου - Κύργιου, Ε. (2010). Συμμετοχή των ενηλίκων στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: η ανάγκη για μια κοινωνιολογική προσέγγιση της δια βίου εκπαίδευσης. *Open Education*, 6 (1&2), 169-180.
- Τερλεξής, Π.(1998). *Max Weber και το Φάντασμα του Marx*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Weber, M. (1997). *Βασικές έννοιες Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Κένταυρος.